

جزوه تاريخ اسلام
نيمسال دوم ۱۴۰۰-۱۳۹۹
خانم طاهر پورياني

چگونگی آغاز بت پرستی در میان عرب

اسناد و شواهد گوناگون نشان می دهد که سرچشمه اصلی نفوذ و پیدایش بت پرستی در میان عرب دو عامل بوده است: الف) شخصی به نام عمر بن لُحی رئیس قبیله خزاعه که در زمان خود در مکه قدرت و نفوذ بسیار داشت و متولی کعبه بو، سفری به شام کرد و در آنجا گروهی از «عمالقه» را دید که بت می پرستیدند. وقتی که از علت پرستش آنها پرسید؛ گفتند: اینها برای ما باران نازل می کنند و ما را یاری می دهند. او از آنها تقاضای بتی کرد و آنها بت «هَبَل» را به او دادند و او آن را به مکه آورد و در کعبه نصب کرد و مردم را به پرستش آن دعوت نمود علاوه بر این دو بت «اساف» و «نائله» را نیز در کعبه قرار داد و مردم را به پرستش آنها واداشت و بدین ترتیب پرستی را پایه گذاری کرد. ب) وقتی که فرزندان اسماعیل در مکه افزایش یافتند و ناگزیر برای تامین زندگی به شهرهای دیگر رفتند بر اساس علاقه ای که به مکه و حرم داشتند هر کدام سنگی از حرم را به احترام مکه همراه خود می بردند و هر جا فرود می آمدند سنگ را در نقطه ای قرار داده گردان طواف می کردند. کم کم انگیزه اصلی به این کار به فراموشی سپرده شد و هر یک از این سنگ ها به یک بت تبدیل گردید و هر سنگی را که می پسندید پرستش می کردند و به این ترتیب، آیین سابق خویش را فراموش کرده دین ابراهیم و اسماعیل را دگرگون ساختند و به بت سرپرستی روی آوردند.

علت توسعه شهر مکه

الف) موقیت بازرگانی شهر مکه ب) وجود کعبه

شخصیت عبدالمطلب

عبدالمطلب شخصیتی محبوب، بخشنده، خردمند و سرور و پناهگاه بی رقیب قریش بود. او مانند همه شخصیت های بزرگ الهی فراتر از جامعه خویش بود و با آنکه عمر طولانی داشت، اما رنگ جامعه آلوده مکه را به خود نگرفت. آن روز در محیط مکه اعتقاد به معاد، وجود نداشت و یا بسیار کم رنگ بود اما عبدالمطلب نه تنها به معاد اعتقاد داشت بلکه حتی درباره کیفر و پاداش روز جزا تاکید می کرد و می گفت پس از این جهان جهانی خواهد بود که در آن نیکوکاران و بدکاران به پاداش و کیفر اعمال خود خواهند رسید. او فرزندان را از ظلم و ستم و امور پست دنیا نهی و به صفات نیک تشویق می کرد. عبدالمطلب سنت هایی داشت که اکثرا آنها در اسلام تایید شد از جمله آنها می توان به تحریم شراب، تحریم زنا، حد زدن زناکار، بریدن دست دزد، تبعید زنان بدنام از مکه، تحریم زنده به گور کردن دختران، تحریم ازدواج با محارم، تحریم طواف برهنه، وجوب وفا به نذر، حرمت و قداست ماه های حرام و مباحله اشاره کرد.

اتفاقات شب میلاد پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله

الف) در همان بامداد تولد پیامبر اسلام ص همه بتها از جا کنده شده و سرنگون شدند
ب) در آن هنگام ایوان عظیم کاخ مدائن (کاخ شاه ایران) به لرزه در آمد و چهارده کنگره (دندان سر دیوار) آن فرو ریخت.
ج) آب دریاچه ساوه در زمین فرو رفت و خشکید
د) آب رود سماوه (در بین کوفه) زیاد شد و به جریان افتاد.
ه) آتشکده سرزمین فارس، پس از هزار سال روشنایی خاموش شد.

تاریخ میلاد پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله

مورخان شیعه، ولادت پیامبر اکرم را در صبح جمعه‌ی هفدهم ربیع الاول و اکثر علمای اهل سنت، در روز دوازدهم همان ماه می‌دانند.

سپردن پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله به دایه

مادر از همان روزهای نخست تولد محمد(صلی الله علیه و اله) دریافت که شیر کافی برای ریختن در کام نوزادش ندارد. او را به زنی به نام ثویبه سپردند، او هم شیر کافی نداشت و سپس حلیمه از تیرهٔ بدویان سعدیه، عهده دار شیردهی به محمد(صلی الله علیه و آله) شد. حلیمه، طفل را در آغوش گرفت و روانهٔ بادیه شد. رسم اهل مکه چنین بود که نوزادان را به دایگان میسپردند تا آنان از شر هوای بد و وباخیز مکه، در امان بمانند و از هوای پاک و مناسب صحرا بهره‌مند شوند و توان مقابله با مشکلات و سختیهای زندگی را به دست آورند. علاوه بر آن فصاحت زبان آنان در میان اهل بادیه تقویت شود. همچنین زندگی در صحرا و بادیه به دلیل دور بودن آدمی از اشغالات زندگی شهری، زمینه و فرصت اندیشه در اسرار طبیعت را فراهم می‌آورد و موجب بروز ذوق و قریحهای پاک در آدمی میشود.

ویژگی های پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله در نوجوانی

معروف است که پیامبر در جوانی به شغل شبانی و یا تجارت برای خدیجه اشتغال داشته است؛ ولی با توجه به این که آن حضرت از نوجوانی به فکر ایجاد یک انقلاب عظیم بوده و در جهت ایفای این رسالت بزرگ سعی می کرد با گفتار و کردار و اخلاقش مردم را برای این امر حیاتی آماده سازد، نمی توان یک شغل و حرفه مشخصی را به او نسبت داد. ممکن است برای درک رنج های عملی مردم و بستگانش، چند صباحی کشاورزی یا شبانی کرده و یا چند سفری نیز به تجارت پرداخته باشد، ولی مورخان معتبر اشتغال خاصی را برای آن حضرت معین نکرده اند

وانگهی بر اثر پیش گویی های مکرر بزرگان اهل کتاب - از جمله این که: او را از یهودی ها حفظ کنید که آینده درخشانی در انتظار اوست و سفارش شخص عبدالمطلب برای حفاظت او - آن حضرت از نوجوانی پیوسته تحت مراقبت و حفاظت شدید ابوطالب و عموهایش قرار داشت و همراه آنها به سیر و سفر می پرداخت؛ بنابراین فرصت انتخاب و داشتن شغل مداومی نداشت.

ویژگی اخلاقی پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله

صداقت و شخصیت ۲- قاطعیت و ایمان ۳- التزام عملی به گفتار و کردار ۴- مهرورزی ۵- تواضع و فروتنی.

حلف الفضول

حلف الفضول به معنای پیمان جوان مردان، اشاره به عهد و پیمانی دارد که قبل از بعثت، حضرت پیامبر (صلی الله علیه و اله) به همراه عده‌ای از جوانان مکه در خانه عبدالله بن جدعان اجتماع کردند و سوگند یاد کردند تا از ستمدیدگان و افراد غریبه‌ای را که وارد شهر می‌شوند و مورد ستم زورمندان واقع می‌شوند یاری کنند.

دعوت پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله

دعوت رسول خدا صلی الله علیه و آله و انذاری که در آغاز سوره مدثر بدان مامور گشت از محیط خانه و زندگی خود وی شروع شد و نخست علی و همسرش خدیجه به او ایمان آوردند و آن گاه پسر خوانده او زید. این دعوت خصوصی و سری ادامه داشت تا این که قرآن پیامبر اسلام را مامور ساخت ابتداء خویشاوندان را به اسلام دعوت کند و در مرحله بعدی عموم مردم را در این مدت که سه سال به طول انجامید پیامبر صلی الله علیه و آله مخفیانه با افراد تماس می گرفت و همین امر سبب شد تا بیش از چهل نفر این دین جدید را بپذیرند.

در دعوت سری، پیامبر ابتدا دین اسلام را به نزدیکان و تک تک افراد عرضه می داشت و موضوع دعوت نیز ترک پرستش بتان و دعوت به پرستیدن خدای یگانه و برپایی نماز و عبادت در برابر آن یکتای بی همتا بود.

نخستین مسلمانان

نخستین مسلمانان این دوران حضرت خدیجه و حضرت امام علی و دیگرانی چون زید بن حارثه - پسر خوانده پیامبر، ابوبکر بن ابی قحافه، عثمان بن عفان، زبیر بن العوام، عبدالرحمان بن عوف، سعد ابن ابی وقاص و طلحه بن عبیدالله بودند که از آنان به عنوان «سابقان اسلام» نام برده می شود.

علل مخالفت قریش با دعوت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله)

الف) نگرانی از فروپاشی نظام اجتماعی ساخته شده توسط آنها، ب) نگرانی های اقتصادی ج) بیم و نگرانی از قدرت های مجاور، د) رقابت و حسادت های قبیله‌ای

علت مهاجرت مسلمانان به حبشه

الف) رهایی از شکنجه و آزار مشرکان
ب) عدم بازگشت به جاهلیت ج) جلوگیری از درگیری بین مسلمانان و مشرکان
د) انتشار اسلام به محیط دیگر

نقش حضرت خدیجه سلام الله علیها در حمایت از پیامبر

خدیجه «سلام الله علیها» در محیط خانه تنها همسری فداکار، مهربان و دلسوز برای پیامبر «صلی الله علیه و اله» بود بلکه پشتیبانی صدیق و صمیمی برای اسلام و مایه دلگرمی و آرامش خاطر رسول خدا «صلی الله علیه و اله» در برابر فشار مشکلات بود پیامبر خدا «صلی الله علیه و اله» تا آخر عمر خاطر خدیجه «سلام الله علیها» را گرامی داشت و پیشگامی او در اسلام و رنج ها و زحماتش را در این راه فراموش نمی کرد. ایشان روزی به عایشه فرمود: «خداوند همسری بهتر از خدیجه نصیب من نکرده است وقتی که همه کافر بودند به من ایمان آورد و وقتی که مردم مرا تکذیب کردند او مرا تصدیق نمود، و وقتی که دیگران مرا محروم ساختند او دارایی خود را برای من خرج کرد و خداوند فرزندان را از او برایم روزی کرد.»

پاسخ به شرق شناسان که ازدواج های پیامبر(صلی الله علیه و اله) را دستاویز تهمت کردند

- ۱) پیامبر(صلی الله علیه و اله) در سن ۲۵ سالگی یعنی دوران شور و هیجان جوانی با حضرت خدیجه «سلام الله علیها» بانویی که بنابر نظر مشهور با او تفاوت سنی زیادی داشت ازدواج کرد و مدت ۲۵ سال با او به سر برد.
- ۲) تا خدیجه زنده بود با هیچ زن دیگری ازدواج نکرد با آنکه تعدد زوجات در جامعه آن روز عربستان کاملاً رواج داشت.
- ۳) ازدواج های بعدی پیامبر(صلی الله علیه و اله) بعد از سن ۵۰ سالگی و اندکی قبل از هجرت و اغلب بعد از هجرت بود. از طرفی سال های پیری و از طرفی دیگر دوران گرفتاری ها و مشکلات سیاسی اجتماعی و نظامی آن حضرت بوده است آیا می توان باور کرد کسی با این وضع در فکر هوسرانی باشد؟ آیا اصولاً پیامبر در مدینه فرصت پرداختن به این کارها را داشت؟
- ۴- زنان پیامبر(صلی الله علیه و اله) دارای اخلاق و سلیقه های گوناگون بودند و برخی از آنها با ناسازگاری ها و حسادت های زنانه بارها پیامبر را رنجانده و به خاطر آزرده خاطر می ساختند، آیا این امر با هیش و نوش سازگاری دارد؟
- ۵- هر یک از زنان پیامبر(صلی الله علیه و اله) از یک قبیله بودند و با هم هیچ خویشاوندی نداشتند. آیا وصلت با قبایل مختلف تصادفی بود

- ۶- پس از هجرت به یثرب علاوه بر گسترش اسلام و افزایش نفوذ معنوی در دل ها موقعیت و قدرت اجتماعی و سیاسی حضرت نیز بسیار بالا رفته بود و رئسای قبایل عرب افتخار می کردند که پیامبر(صلی الله علیه و اله) با دختر آنها ازدواج می کنند اما زنانی که حضرت آنها را به همسری برگزید نوعاً زنانی سالخورده، بیوه و بی پناه بودند. در حالی که خود او مردان را به ازدواج با دوشیزگان تشویق می کرد.

دلایل توطئه قریش برای قتل پیامبر صل الله علیه و اله

- ۱- مسلمانان از دسترس آنان خارج می شدند زیرا یثرب شهر مستقلی بود و قریش هیچ اهرم فشاری در مورد آن در اختیار نداشت، ۲- مردم یثرب با پیامبر پیمان جنگ بسته بودند امکان داشت او به منظور انتقام به کمک آنان به مکه حمله کند، ۳- بر فرض درگیر نشدن در جنگ بازهم خطری بزرگ برای آنان داشت زیرا یثرب بازار مناسبی برای بازرگانان قریش بود و با از دست دادن ایشان زیان اقتصادی بزرگی به آنان می رسید، ۴- مدینه در مدینه در کنار خط بازرگانی مکه به شام قرار داشت و مسلمانان می توانستند این راه را ناامن و بازرگانی آنان را مختل کنند.

علت مهاجرت پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله به مدینه

- الف) اگر در حادثه هجرت پیامبر اسلام(صلی الله علیه و اله) درست بیندیشیم به این نکته برخورد می کنیم که یکی از علت های هجرت پیامبر گرامی اسلام(صلی الله علیه و اله) از مکه به مدینه، آزار و اذیت کفار قریش بود. گرفتاری ها و دشواری هایی که مشرکان در سر راه مسلمانان ایجاد می کردند روز بروز افزایش می یافت؛ از این رو پیامبر خدا(صلی الله علیه و اله) به مسلمانان رخصت داد به مدینه هجرت کنند. مسلمانان به مدینه رفتند و در خانه های انصار ساکن شدند. مسلمانان مدینه مهاجران را پناه دادند و یاریشان کردند و میان خود و آنان مساوات برقرار نمودند.
- ب) پیامبر در شبی این هجرت را آغاز کرد که قریش تصمیم به قتل او داشتند و ظاهر امر چنین است که اگر پیامبر(صلی الله علیه و اله) نمی رفت، در آن جا کشته می شد.

ج) پیامبر سیزده سال در مکه بود و هر چه که باید در مکه به دست می آمد، به دست آمده بود. مکه دیگر جایی برای پیشرفت اسلام نداشت. اگر اسلام تنها در مکه می ماند، تنها معدود مسلمانان این شهر بودند که پیرو این دین می شدند که ممکن بود با گذشت زمان، اثری از آنان نیز باقی نماند.

د) اسلام به دنبال گسترش بود. هجرت پیامبر در واقع برای حفظ اسلام و مسلمانان بود و حتی می توان گفت، نجات اسلام در گرو هجرت پیامبر (صلی الله علیه و اله) خلاصه شده بود.

اقدامات پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله در مدینه

الف) بنای مسجدالنبی ب) بستن عهدنامه بین دو قبیله اوس و خزرج ج) انتشار اسلام

مفاد عهد نامه مدینه

الف) مؤمنان پرهیزکار باید بر ضد آن کس که طغیان کند یا بر علیه ایشان دسیسه کند یا در صدد ظلم و تعدی برآید، یا میان مؤمنان فتنه و فساد می کند قوای خود را بطور دسته جمعی بکار برند، اگر چه آن شخص از فرزندان خود ایشان باشد.

ب) مؤمنان همه با هم دوست هستند و کاری به دیگران ندارند از یهود نیز هر کس از ما پیروی بکنند از یاری و همراهی و برابری ما برخوردار خواهد شد، نه به او ظلم شود و نه مسلمانان بر ضد او کسی را یاری کنند.

ج) هیچ مؤمنی نباید مؤمن دیگری را بجای شخص کافری بکشد یا کافری را بر ضد مؤمنی یاری کند.

د) هر گاه در امری اختلاف پیدا کردید باید بدانید که مرجع شما در حل آن اختلاف خدا و رسول او می باشد.

ه) یهود بنی عوف با مؤمنان مانند یک ملت و امت هستند، (با این تفاوت) که یهود پیرو دین خود و مسلمانان هم تابع دین خود باشند، و در این حکم تفاوتی میان خودشان و بندگانشان نیست. یهود بنی النجار و بنی حارث و بنی ساعده و بنی جشم و بنی اوس و بنی ثعلبه همه مانند یهود بنی عوف در حکم یک امت هستند مگر آن کس که ظلم کند و یا مرتکب جرم و گناهی شود که در این صورت خود و خاندانش را به هلاکت انداخته است.

مفاد معاهده پیامبر اکرم صل الله علیه و اله با یهود مدینه

مفاد این پیمان نامه عبارت اند از : ۱- با دشمنان مسلمانان همکاری نکنند و مرکب، اسلحه و ابزار جنگی در اختیار آنان قرار ندهند ، ۲- یهودیان هیچ گامی بر ضرر پیامبر و مسلمانان برندارند و پنهان و آشکار با زبان و با دست ضرری به مسلمانان نزنند، ۳- اگر بر خلاف این قرارداد عمل کردند پیامبر اکرم صل الله علیه و اله حق هر گونه مجازات آنان را از اعم از قتل یا اسیر کردن یا ضبط اموالشان خواهد داشت.

انگیزه های مخالفت یهود با پیامبر

۱- تفکر نژادپرستانه یهود که بر پیامبر اسلام حسادت برده و پیامبر غیر از نسل یهود نیز بر نمی تابیدند

۲- آنان پیش از نفوذ اسلام در یثرب از موقعیت اقتصادی و اجتماعی بهتری برخوردار بودند زیرا از راه حرفه و صنعت

کشاورزی و رباخواری اقتصاد شهر را در دست داشتند از سوی دیگر با بهره برداری از اختلافات بین اوس و خزرج و قدرت

آنان تضعیف می کردند پس از هجرت پیامبر صل الله علیه و اله با اتحاد و اوس و خزرج در زیر پرچم اسلام و افزایش

روزافزون قدرت اسلام احساس خطر کردند که در آینده‌ای نه‌چندان دور قدرت منطقه از آن مسلمانان خواهد شد و آنان موقعیت خود را از دست خواهند داد، ۳- علمای یهود در بین مردم اعتبار و حرمت بالایی داشتند و مردم عوام بی‌قید و شرط از آن‌ها پیروی می‌کردند و حتی احکامی که بر خلاف احکام خدا می‌گفتند کورکورانه می‌پذیرفتند از این گذشته منبع درآمد آن‌ها هدایا و خیراتی بود که عامه یهودیان به‌عنوان پاسداری از تورات به آن‌ها می‌پرداختند از این رو می‌ترسیدند که یهودیان به اسلام روی بیاورند و این درآمد قطع شود، ۴- آنان با جبرئیل که پیام الهی را برای اسلام می‌آورد دشمنی می‌ورزیدند و این موضوع را بهانه‌ای قرار دادند و با آن حضرت مخالفت کردند.

منظور از غزوه و سریه

پیامبر گرامی (صلی الله علیه و اله) در طی دوران زندگی خود در مدینه با مشرکان و یهودان و شورشیان بیست و هفت «غزوه» داشت. در اصطلاح سیره نویسان مسلمان به آن دسته از مجاهدتها و نبردهایی غزوه می‌گویند که فرماندهی و رهبری سپاه اسلام را پیامبر خود بر عهده می‌داشت و شخصاً همراه سپاهیان حرکت می‌کرد و با آنان نیز به مدینه باز می‌گشت. علاوه بر غزوات، پنجاه و پنج «سریه» نیز به امر آن حضرت صورت گرفت. مقصود از سریه نبردهایی است که در آنها بخشی از سپاه اسلام برای سرکوبی شورشیان و توطئه گران از مدینه حرکت می‌کرد و فرماندهی لشکر به عهده یکی از افراد برجسته ی سپاه اسلام واگذار می‌شد.

برخی غزوه از غزوات پیامبر صلی الله علیه و اله

۱. غزوه «أبواء»، ۲. غزوه «بُواط»، ۳. غزوه «عُشیره»، ۴. غزوه «بدر اولی»، ۵. غزوه «بدر کبری»، ۶. غزوه «بنی سلیم»، ۷. غزوه «بنی قینقاع»، ۸. غزوه «سویق»، ۹. غزوه «ذی امر»، ۱۰. غزوه «أحد»، ۱۱. غزوه بدر، ۱۲. غزوه خندق

علل پیروزی مسلمان در جنگ بدر

۱- فرماندهی شایسته پیامبر و شجاعت و دلیری او، ۲- شجاعت و فداکاری بی‌نظیر امام علی علیه‌السلام به طوری که نیمی از کشته‌شدگان دشمن را او به تنهایی کشت، ۳- مسلمانان از ایمان سرشار و روحی بالا برخوردارند و شجاعانه جنگیدند به طوری که تحسین مشرکان را برانگیختند، ۴- امدادهای غیبی که از سوی خداوند به مسلمانان رسید.

علل شکست مسلمانان در جنگ احد

الف) شایعه قتل پیامبر (صلی الله علیه و آله)

ب) کارشکنی عبدالله بن ابی

ج) دنیا طلبی عامل شکست مسلمانان در جنگ احد

د) سرپیچی از دستورات پیامبر

ه) فرار برخی مسلمانان

علل پیروزی مسلمانان در جنگ خندق

- الف) پیامبر(صلی الله علیه و آله) با قبول پیشنهاد حفر خندق، عامل تازه ای را در جنگهای عرب که تا آن زمان وجود نداشت وارد کرد، که در تقویت روحیه سپاه اسلامو تضعیف سپاه کفر، بسیار موثر بود.
- ب) مواضع حساب شده لشکر اسلام، و تاکتیک های نظامی مناسب، عامل موثری برای عدم نفوذ دشمن به داخل «مدینه» بود.
- ج) کشته شدن «عمر و بن عبدود» به دست قهرمان بزرگ اسلام علی بن ابیطالب(علیه السلام)، و فرو ریختن امیدهای لشکر احزاب با مرگ وی، عامل دیگری بود.
- د) ایمان به پروردگار و توکل بر ذات پاک او که بذر آن در دلهای مسلمانان به وسیله پیامبر(صلی الله علیه و آله)، افشاندن شده بود، و مرتباً در طول جنگ به وسیله تلاوت آیات قرآن، و سخنان دلنشین پیامبر(صلی الله علیه و آله) آبیاری می شد، نیز یک عامل بزرگ محسوب می گردید.
- ه) روش پیامبر(صلی الله علیه و آله)، روح بزرگ و اعتماد به نفس او به مسلمانان، قوت قلب و آرامش می بخشید.

مفاد صلح حدیبیه

- الف) ده سال میان طرفین صلح برقرار گردد تا مردم در امنیت و آرامش زندگی کنند.
- ب) مسلمانان آن سال بدون زیارت خانه خدا به مدینه باز گردند و سال بعد برای به جا آوردن عمره وارد مکه شوند، مشروط بر اینکه جز سلاح مسافر، سلاحی به همراه نداشته باشند و بیش از سه روز در مکه اقامت نکنند، قریش نیز در این مدت شهر را ترک خواهند کرد.
- ج) مسلمانان متعهد شدند افرادی را که از مکه به مدینه می گریزند، به مکه باز گردانند، اما طرف مقابل چنین تعهدی نسبت به فراریان مدینه نداشت.
- د) سایر قبایل در هم پیمانی با قریش و مسلمانان آزاد و مختار باشند.

اهمیت سپاه اسامه از منظر پیامبر

همه تاریخ نویسان و محدثین اهل سنت گفته اند رسول خدا صلی الله علیه و آله به تمام سران مهاجر و انصار امر کرد به فرماندهی اسامه بن زید به جنگ روم بروند. پیامبر پیوسته فرمان حرکت و خروج از مدینه را به لشکر اسامه می فرمود و در مورد تخلف از لشکر اسامه نهی مؤکد صادر نمود و فرمود: «جهّزوا جيش أسامة، لعن الله من تخلف عنه»؛ «سپاه اسامه را با ساز و برگ روانه کنید، لعنت خدا بر کسی که از همراهی با سپاه سرباز زند.

زهد پیامبر صلی الله علیه و آله

در وضعیتی که همه نوع امکانات در اختیار رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم بود، حتی یک روز هم از نان گندم سیر نخورد. در عوض روزی نبود که فقیر یا یتیمی را سیر نکرده باشد. وقتی به علی علیه السلام اعتراض می کردند که «چرا این اندازه به خود سخت می گیرند و از غذاهای لذیذ استفاده نمی کنید؟» در جواب می فرمود: «من در این امر از محبوبم رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم پیروی می کنم. آن حضرت هم هرگز حاضر نشد از غذاهای لذیذ و چرب و شیرین خود را سیر سازد و همواره به مقدار کم از غذا بسنده می کردند».

شیوه برخورد پیامبر صلی الله علیه و اله با اجرای احکام الهی

علی رغم آن که رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در امور شخصی بسیار بخشنده و با گذشت بودند، اما وقتی پای احکام الهی به میان می آمد حاضر نمی شد که از اجرای حکم الهی ذره ای عدول شود. نقل شده است وقتی به آن حضرت خبر دادند که زنی به نام فاطمه مخزومیه از یک قبیله پول دار و بزرگ دزدی کرده است به میانجی گری اسامه بن زید در حق آن زن وقعی ننهاد، هر چند برای او احترام زیادی قائل بود و فرمود: «ملل و اقوام گذشته به این علت منقرض شدند که قانون خدا را در حق اشراف و توانمندان نادیده گرفتند و از اجرای حدود بر آنها چشم پوشیدند. سوگند به خدایی که جانم در اختیار اوست، اگر فاطمه دختر محمد صلی الله علیه و آله وسلم چنین کاری را مرتکب می شد دستش را به جرم دزدی قطع می کردم». آن گاه دستور داد حکم خدا را در مورد فاطمه مخزومیه جاری کنند.